

Tinc una amiga que es diu Joana. Té prop de cinquanta anys i en fa gairebé trenta que fuma. A mitjans dels setanta, es va iniciar en aquest hàbit que ara anomenen tabaquisme. Aleshores, totes les dones que ella admirava duïen una cigarreta entre els dits. Eren dones del seu entorn, però també actrius, cantants o intel·lectuals importades dels Estats Units i de França. Per a una dona com ella, i tantes d'altres, la cigarreta va ser la torxa de la llibertat; la insígnia de la ruptura amb el món tradicional. Si volies ser diferent, havies de fumar. **El tabac era transgressió.** Ningú no alertava de la mina de carbó que obria l'eròtica de la llibertat dins dels pulmons. Les tabaqueres es fregaven les mans, conscients del negoci que s'iniciava amb l'*alliberada* bossa de clientes.

A principis dels vuitanta, fumar ja no era una activitat tan singular, moltes amigues de la Joana s'empassaven fum diàriament. Ignoraven que la probabilitat de patir desenes de malalties es multiplicava a cada calada. Però formaven part del món dels homes. Calia seguir fumant. **El tabac era relació, seducció i seguretat.** La mateixa seguretat amb què creixien els ingressos bilionaris de les multinacionals del tabac.

Al cap d'uns quants anys, la Joana i les seves amigues ja estaven immerses en la voràgine de la triple jornada laboral. Havien aconseguit trangredir i seduir, amb tot, estaven desateses en les tasques domèstiques i en el canvi de bolquers. Era necessari continuar fumant. **El tabac era el gestor de l'estrés, l'ansietat i la depressió.** La indústria tabàquica, per contra, gaudia del relax que suposaven uns ingents guanys econòmics.

A l'equador dels anys noranta, la Joana ja era esposa, mare de tres fills, i empresària de prestigi. Una vida somiada que havia d'acompanyar-se d'un cos també de somni. Patia bronquitis i volia deixar el tabac, però s'engreixava desmesuradament cada cop que ho intentava. No s'ho podia permetre. Havia de fumar. **El tabac era el control sobre el pes corporal.** Hi havia algú que controlés les manipulacions que *engreixaven* el compte corrent de les tabaqueres?

Després de més de dues dècades inhalant fum, la Joana i les seves amigues començaven a preocupar-se seriosament per la seva salut. Però era tan difícil superar l'addicció... Menys mal que havien sortit al mercat les cigarretes *light*. No calia deixar de fumar. **El tabac era salut.** El colós del tabac havia ideat l'enginy més pervers de la seva història per mantenir els ingressos en plena forma.

En els darrers anys, algunes amigues de la Joana han patit seriosos problemes de salut derivats del tabaquisme. A la Joana li han diagnosticat un emfisema pulmonar. Avui he quedat amb ella per parlar-ne. Ens hem trobat en un bar del centre del poble, on un cartell d'*espai sense fum*, assenyala la prohibició de fumar-hi. **El tabac serà estigma social.** Seràs mal vista, si no deixes de fumar. M'assec al costat de la Joana, que té el cap baix i aguanta, amb les mans tremoloses, una tassa de til·la. Em mira amb els ulls plens de llàgrimes: "*Com m'ho faré, per no fumar?*". Sento l'abatiment de qui sap que té una amiga malalta. Faig tot el que puc per encoratjar-la: "*Buscarem ajuda, te'n sortiràs*"

Em pregunto què faran els dirigents de les tabaqueres per superar la crisi que amenaça les seves butxaques. Quina serà la seva propera estratègia?. Quines, les noves víctimes? El temps ho dirà.

Clara Esquena i Freixas
Psicòloga